

instytut muzyki i tańca

I Kongres Tańca

Raport o stanie tańca w Poznaniu

2011

oprac. Marcin Maćkiewicz
Copyright -(c) Instytut Muzyki i Tańca 2011

I KONGRES TAŃCA

RAPORT O STANIE TAŃCA W POZNANIU

Spis treści

1. Wstęp historyczny.....	3
2. Wykaz i charakterystyka działających podmiotów.....	4
2.1. Polski Teatr Tańca i zespoły zawodowe.....	5
2.2. Stary Browar Nowy Taniec	7
2.3. Zespoły i tancerze niezależni	8
2.4. Taniec ludowy i folklorystyczny.....	9
2.5. Edukacja.....	10
2.6. Polska Platforma Tańca i festiwale	11
3. Infrastruktura.....	12
4. Wnioski i rekomendacje dla rozwoju regionalnego.....	13

1. Wstęp historyczny

Początki zawodowego tańca w Poznaniu związane są z funkcjonowaniem **Teatru Wielkiego**, którego budowę zainicjowały (wtedy jeszcze jako Teatru Miejskiego) władze pruskie w 1909 roku. Dziesięć lat później teatr przejęły władze polskie i w ciągu pierwszych dwudziestu lat działalności zrealizowano tu 12 prawykonań polskich oper i baletów. W początkowych latach funkcjonowania Opery Poznańskiej dla tańca szczególnie zasłużyła się dyrekcja Zygmunta Latoszewskiego (1933-1939), za którego kadencji miało miejsce prawykonywanie baletu *Harnasie* Karola Szymanowskiego (9 kwietnia 1938). Prawdziwy rozkwit sztuki tańca nastąpił tu jednak w latach 1963-73, kiedy rolę kierownika zespołu baletowego pełnił **Conrad Drzewiecki**, wcześniej (w latach 1951-58) solista tego teatru. Zanim został kierownikiem baletu, korzystając z czasów „odwilży” na siedem sezonów wyjechał za granicę i występował jako solista teatrów włoskich i francuskich (m.in. Grand Ballet du Marquis de Cuevas, Ballet de Paris czy Ludmila Tcherina Ballet). Na Zachodzie studiował także metodykę, teorię tańca klasycznego, taniec współczesny, jazzowy, etniczny, prymitywny i kompozycję. W 1963 roku wrócił do Poznania. Przełom lat 60. i 70. uznaje się za początek jego prekursorskiej działalności w tworzeniu nowego stylu polskiego baletu.

Odmienność stylu i rewolucja w balecie Drzewieckiego doprowadziła do idei założenia nowego zespołu: **Polskiego Teatru Tańca – Baletu Poznańskiego**. PTT powstał w 1973 roku jako pierwszy polski zespół zawodowy odchodzący od tańca klasycznego. Pod kierownictwem Conrada Drzewieckiego stał się zespołem cenionym zarówno w Polsce jak i na Zachodzie. Występował m.in. na Międzynarodowym Festiwalu Tańca w Paryżu i Chateaufallon, Baletto Oggi w Bari, Musica Sacra w Mediolanie, Intercontri Musicali Romani, Bregener Festspiele czy Berliner Festtage. Drzewiecki był choreografem Polskiego Teatru Tańca do 1988 roku, kiedy funkcję tę przejęła **Ewa Wycichowska**, uznana tancerka i ówczynie primabalerina Teatru Wielkiego w Łodzi. Czas dyrekcji Ewy Wycichowskiej to – poza próbą kontynuacji linii nakreślonej przez Drzewieckiego – także otwarcie na innych choreografów i powoływanie kolejnych inicjatyw poszerzających działalność teatru. Od 1994 roku PTT organizuje Międzynarodowe Warsztaty Tańca Współczesnego, a od 2004 roku – Międzynarodowy Festiwal Teatrów Tańca (od 2010 roku funkcjonujące łącznie pod nazwą Dancing Poznań). Ponadto w 1999 roku w Teatrze rozpoczęła działalność Atelier – scena poszukiwań i debiutów tworzona przez grupę tancerzy PTT, którzy poszukują nowych dróg aktywności artystycznej. W 2001 roku przy teatrze powstało ponadto Polskie Stowarzyszenie Choreoterapii.

Poza Teatrem Wielkim i Polskim Teatrem Tańca, od 1951 roku funkcjonuje w Poznaniu szkoła baletowa, założona z inicjatywy wybitnej przedwojennej polskiej primabaleriny Olgi Sławskiej-Lipczyńskiej oraz wizytatora szkolnictwa artystycznego Zygmunta Dąbrowskiego. Od 1999 roku placówka ta nosi nazwę **Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. Olgi Sławskiej-Lipczyńskiej** (w latach 1971-80 jej dyrektorem ds. artystycznych był wspomniany Conrad Drzewiecki). Kilka lat po założeniu szkoły, 20 maja 1956 roku w Poznaniu rozpoczęła także działalność Operetka Poznańska, od 1973 roku nosząca nazwę **Teatru Muzycznego** i posiadająca stały zespół baletowy.

W 2001 roku Jack Hałas powołał poznański **Dom Tańca**, wokół którego zgromadziła się część środowiska tańca ludowego.

Ponadto w latach 2003-2006 Centrum Kultury „Zamek” jako pierwszy polski

partner europejskiego projektu **Trans Danse Europe** realizowało program „European Dance Stage”, polegający na wymianie artystów tańca współczesnego. W ramach programu „Zamek” prezentował w Poznaniu spektakle oraz uczestniczył w wyborze polskich artystów nominowanych do udziału w projekcie.

Przedstawiając historię rozwoju tańca w Poznaniu, nie można pominąć mającego zasadniczy wpływ na dzisiejszy kształt i rolę tej dziedziny w stolicy wielkopolski projektu „**Stary Browar Nowy Taniec**” (od 2004), realizowanego przez Art Stations Foundation i kierowanego przez kuratorkę Joannę Leśnierowską. To w jego ramach w 2006 roku powołano „Solo Projekt”, pierwszy w Polsce program rezydencyjny kierowany do artystów tańca.

Fundacja w partnerstwie z CK „Zamek” w 2008 roku reaktywowała również **Polską Platformę Tańca**, która w 2003 roku odbyła się jednorazowo w Warszawie, a obecnie co dwa lata organizowana jest w Poznaniu.

Ostatnim wartym wspomnienia wydarzeniem jest konferencja inauguracyjna działalności **Centrum Choreograficznego** przy Polskim Teatrze Tańca, która miała miejsce 25 lutego 2011 roku. Na liście intencyjnym swoje podpisy złożyło trzydziestu czterech tancerzy, choreografów i pedagogów tańca, reprezentujących Polski Teatr Tańca, balet Teatru Wielkiego w Poznaniu, Teatru Muzycznego w Poznaniu oraz Ogólnokształcącą Szkołę Baletową i Polskie Stowarzyszenie Choreoterapii. Centrum skupia swoje zainteresowania wokół tancerzy zawodowych.

2. Wykaz i charakterystyka działających podmiotów

Poznań jako miasto o szczególnych tradycjach związanych z baletem, tańcem współczesnym i teatrem tańca, dzięki różnorodności działających tu podmiotów zdaje się być dziś jednym z najważniejszych punktów na tanecznej mapie Polski. To tu funkcjonują trzy zawodowe zespoły (Polski Teatr Tańca, balet Teatru Wielkiego oraz balet Teatru Muzycznego), dla których mocną przeciwwagą jest stawiająca głównie na taniec współczesny i konceptualny Art Station Foundation, realizująca projekt Stary Browar Nowy Taniec. Przy udziale jednostek edukacyjnych (Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa, Akademia Muzyczna, wiedza o teatrze UAM, Instytut Choreologii) oraz wspierającego także lokalnych twórców życia festiwalowego (Poznańska Wiosna Baletowa, Festiwal Wiosny, Polska Platforma Tańca, Dancing Poznań, Malta Festival) tworzą się w Poznaniu warunki sprzyjające powstawaniu kolejnych zespołów i rozwoju zawodowego tancerzy niezależnych. Dotąd jednak potencjał ten wydaje się niedostatecznie wykorzystywany i poza rozwojem artystycznym zaledwie kilku tancerzy i choreografów (Mikołaj Mikołajczyk, Janusz Orlik, Iwona Pasińska), funkcjonujących dziś głównie w kontekście pozalokalnym, w mieście działają wciąż tylko dwa zespoły niezależne o charakterze półprofesjonalnym – Towarzystwo Gimnastyczne i Movements Factory.

2.1 . Polski Teatr Tańca i zespoły zawodowe

Polski Teatr Tańca – Balet Poznański, założony został w 1973 roku jako pierwszy polski zespół zawodowy, który zaczął odchodzić od tańca klasycznego. Był on autorskim dziełem tancerza i choreografa Conrada Drzewieckiego. Dzięki liberalnej polityce ówczesnych władz, twórca ten miał szansę poznać nowe techniki tańca współczesnego na Zachodzie, po czym wrócił i uzyskał akceptację na wprowadzanie elementów poznanych technik i nowinek formalnych. Swój zespół zbudował w oparciu o zespół baletowy Opery Poznańskiej, którym wcześniej kierował. Od tego momentu Polski Teatr Tańca przechodził różne etapy. Znajdowało to wyraz w konstrukcji spektakli, technikach używanych przez choreografów (od neoklasycznej po klasyczną i technikę *modern dance*) czy wreszcie – w zmianie na stanowisku głównego choreografa. W zmienionych warunkach politycznych, funkcję dyrektorską w 1988 roku przejęła Ewa Wycichowska, uznana tancerka (primabalerina Teatru Wielkiego w Łodzi) i choreografka. Od samego początku PTT jest teatrem instytucjonalnym i dotowanym ze środków publicznych, jednak w ciągu ostatnich 20 lat konieczne było istotne przeorganizowanie Instytucji dostosowujące jej funkcjonowanie do nowych zasad. Było to wynikiem przeobrażeń nie tylko politycznych, ale również ekonomicznych oraz tzw. reformy samorządowej, która przyniosła zmianę organizatora. Dlatego Polski Teatr Tańca to dziś Instytucja Kultury Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Teatr ze środków Organizatora finansowany jest w postaci dotacji podmiotowej, dodatkowo uzyskując dotacje celowe z programów Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i – epizodycznie – Urzędu Miasta Poznania czy innych programów grantowych. Znaczną pozycją w budżecie instytucji są też dochody generowane przez działalność własną oraz środki pozyskiwane od sponsorów.

PTT posiada status teatru objazdowego. Poza niewielkim Studiem wynajmowanym od Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej zespół nie dysponuje własną sceną. W Studio znajdują się także wykorzystywane przez teatr wspólnie ze szkołą sale prób oraz administracja teatru. Od wielu lat teatr zabiega o własną siedzibę, co dotychczas nie zakończyło się sukcesem i taki scenariusz – przynajmniej w najbliższej dekadzie – wydaje się mało prawdopodobny. Częściowym rozwiązaniem tej sytuacji stała się podpisana w 2010 roku umowa pomiędzy Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego i Fundacją Vox Artis (zarządzającą wybudowaną przy udziale środków unijnych nowoczesną salą Aula Artis). Urząd Marszałkowski udzielił wsparcia przy uzyskaniu dotacji unijnej na budowę sali, w zamian za gwarancję możliwości wykorzystania jej przez PTT w określonym zakresie terminów. Zdaniem Organizatora, biorąc pod uwagę objazdowy status zespołu, zakres tej współpracy jest wystarczający, jednak z perspektywy dyrekcji teatru, rozwiązanie to wydaje się niedostateczne. Argumentowane jest to głównie brakiem dobrych warunków nie tyle do eksploatacji, co produkcji nowych spektakli.

Ważnym przedsięwzięciem teatru są realizowane od 18 lat Międzynarodowe Warsztaty Tańca Współczesnego, w których od kilku lat bierze udział corocznie ok. 1500 uczestników. Warsztaty prowadzone są na trzech poziomach zaawansowania przez ok. 50 pedagogów z całego świata, i obejmują ponad 40 technik i stylów tańca. Warsztaty zaistniały po raz pierwszy w 1993 roku jako I Biennale Tańca Współczesnego i w odróżnieniu od corocznych Warsztatów przez siedem edycji obejmowały oprócz Warsztatów w ich skład weszło także „Laboratorium Twórcze” (spotkanie zaproszonych choreografów z artystami z innych dziedzin sztuki). Przed kilkoma laty w miejsce Laboratorium teatr organizuje warsztat „Metody pracy w teatrze tańca”, który organizowany jest co roku, czego konsekwencją była rezygnacja z używania nazwy „Biennale”. Od roku 2010 roku całość wydarzenia funkcjonuje pod nazwą „Dancing

Poznań”.

PTT dysponuje obecnie 20-stoma etatami dla tancerzy i adeptów. Od wielu lat planuje i realizuje od 65 do 90 spektakli w sezonie. Dodatkowo bierze udział w realizacji projektów zewnętrznych – współpracuje z teatrami dramatycznymi oraz przy programach telewizyjnych, festiwalach, koncertach czy pokazach mody. W swojej historii PTT występował na wielu prestiżowych festiwalach i wydarzeniach na świecie. Wydaje się jednak, że w ostatnich latach ranga imprez zapraszających teatr znacznie się obniżyła i mimo istotnej historii, zespół nie znajduje się dziś w czołówce europejskich zespołów o podobnym charakterze.

Przez kilka lat teatr prowadził też PTT II przeznaczony dla najzdolniejszych uczniów ostatnich klas poznańskiej Szkoły Baletowej. Organizuje też Otwarte Zajęcia Tańca Współczesnego prowadzone przez cały rok przez artystów PTT i zapraszanych pedagogów. Ponadto epizodycznie realizował cykle edukacyjno-promocyjne („Wtajemniczenia“, „Teren Prywatny“, „Teatr Tańca w Ogrodzie Sztuk“). W 2001 roku przy PTT powstało Polskie Stowarzyszenie Choreoterapii organizujące swoje szkolenia, warsztaty (np. w roku 2009 – III Międzynarodowy Tydzień Tańca Terapeutycznego) i przyznające certyfikaty zawodowe choreoterapeutom.

Poza kolejnymi choreografiami Drzewieckiego i Wycichowskiej, teatr miał w swoim repertuarze światowe pozycje takie jak: *Romeo i Julia* Birgit Cullberg, *Pół dnia Północy* Matsa Ecka, *Pustynie Miłości* Dominiqu’a Baguetta, *Othello* Marie Brodin-Tani oraz specjalnie przygotowane dla tancerzy PTT prace wybitnych choreografów (m.in. Orjan Andersson, Jens Ostberg, Virpi Pahkinen, David Earle, Joe Alter, Toru Shimazaki, William Petit, Karine Saporta, Yossi Berg, Istvan Juhas-Putto). W ciągu dyrekcji Ewy Wycichowskiej zespół przestał być teatrem jednego choreografa a poza wymienionymi pracami uznanych twórców, stworzył również szansę dla rozwoju młodej choreografii powołując w 1999 roku Atelier PTT. W jego ramach jako choreografowie debiutowali tancerze zespołu, m. in. Andrzej Adamczak, Paulina Wycichowska czy Iwona Pasińska.

Drugim zawodowym zespołem tańca w Poznaniu jest **balet Teatru Wielkiego**, od 2009 roku kierowany przez Jacka Przybyłowicza, który zatrudnia na etacie 37 tancerzy. Balet jest częścią zespołu Teatru Wielkiego w Poznaniu, którego organizatorem jest Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Poza kolejnymi premierami, Teatr od 8 lat organizuje Poznańską Wiosnę Baletową. Zespół największe sukcesy odnosił za czasów kierownictwa Conrada Drzewieckiego gdy jego primabaleriną była Olga Sawicka. Powstały wówczas słynne choreografie zespołu, tj. *Historia żołnierza* i *Ognisty ptak* Strawińskiego, *Improwizacje do Szekspira* Elingtona i Szostaka, *Wariacje 4:4* Woźniaka (prapremiera), *Tempus jazz 67* Miliana czy *Adagio na smyczki* Albiniego. Obecnie w repertuarze zespołu baletowego jest 8 pozycji zarówno z repertuaru klasycznego jak i współczesnego (*Romeo i Julia* Prokofiewa, *Jeziorno Łabędzie* i *Dziadek do Orzechów* Czajkowskiego, *Coppelia* Delibesa, *Niebezpiecze związki* Pastora, *La Sylphide* Bournonville’a, *Stworzenie Świata* Haydna/Scholza i *Cztery ostatnie pieśni* van Dantziga).

Teatr Muzyczny w Poznaniu funkcjonuje od roku 1956 (początkowo jako Operetka Poznańska). Jest Instytucją Kultury, dla której Organizatorem jest Urząd Miasta Poznania. Zespołem baletowym teatru składającym się z 20 tancerzy kieruje

obecnie Grzegorz Kawalec.

2.2 Stary Browar Nowy Taniec

Projekt **Stary Browar Nowy Taniec** to wieloaspektowy i komplementarny program promocji i prezentacji tańca współczesnego realizowany przez **Art Stations Foundation** od października 2004 roku w przestrzeniach Centrum Sztuki i Biznesu Stary Browar Grażyny Kulczyk.

Jego podstawową misją jest popularyzacja sztuki tanecznej oraz wspieranie profesjonalnego rozwoju młodych polskich choreografów i tancerzy poprzez stworzenie w Poznaniu profesjonalnego miejsca nie tylko regularnych prezentacji, ale także i kreacji tańca współczesnego. Od początku istnienia projektu kieruje nim kuratorka Joanna Leśnierowska.

Głównym punktem zainteresowania jest prezentacja osiągnięć i upowszechnianie wiedzy o najnowszych awangardowych trendach w sztuce tańca, tj. choreografia konceptualna, *performance art*, *body art*, zjawiska z pogranicza sztuk wizualnych i performatywnych. Ważnym zadaniem programu jest także rozbudzenie zarówno w artystach, jak i publiczności głębszej świadomości na temat różnorodności współczesnych zjawisk tanecznych, pobudzenie teoretycznej refleksji i przygotowanie odpowiedniego gruntu dla dynamicznego rozwoju sztuki choreografii w Polsce. Długofalowym celem programu jest wykreowanie w Studio Słodownia w Starym Browarze centrum choreografii, a więc nie tylko miejsca regularnych prezentacji spektakli, ale także (a może przede wszystkim) stworzenia „przestrzeni kreacji” – punktu spotkań młodych polskich artystów ze swoimi rówieśnikami z zagranicy oraz doświadczonymi choreografami.

W ciągu 6 sezonów trwania programu w Studio Słodownia gościło ponad 100 polskich i międzynarodowych spektakli tańca współczesnego, a od 2006 r. każdy sezon wieńczy specjalny program w ramach Malta Festival („Stary Browar Nowy Taniec na Malcie”). Dzięki wsparciu produkcyjnemu Art Stations Foundation od 2004 roku powstało w Starym Browarze blisko 20 produkcji tańca współczesnego, a w 2006 roku powołano do życia pierwszy w Polsce program rezydencyjny – „Solo Projekt”). Co roku oferuje on wybranym w konkursie trzem młodym polskim choreografom wsparcie finansowe, merytoryczne i promocyjne w stworzeniu spektaklu solowego. Z myślą o młodych profesjonalistach powstał także program cyklicznych szkoleń w ramach Alternatywnej Akademii Tańca – umożliwiający artystom tygodniowe sesje badawcze w zakresie kompozycji/choreografii pod okiem międzynarodowych twórców.

Od 2008 roku Stary Browar razem z CK „Zamek” organizuje Polska Platformę Tańca – realizowany co dwa lata festiwal promujący najciekawsze zjawiska polskiej sceny tanecznej. W 2008 roku fundacja została partnerem europejskiej sieci preterów Aerowaves oraz członkiem-założycielem European Dance Houses Network (EDN). Od czerwca 2010, razem z 18 instytucjami tanecznymi z Europy, rozpoczęła działania w ramach czteroletniego projektu „modul-dance” wspieranego ze środków Unii Europejskiej.

2.3. Zespoły i tancerze niezależni

Towarzystwo Gimnastyczne to założony w 2003 roku przez Joannę Leśnierowską i Natalię Draganik poznański kolektyw artystyczny działający w formie prawnej stowarzyszenia, który jako zespół pragnie unikać wszelkich generalizacji gatunkowych. W swojej pracy wykorzystuje głównie szeroko rozumiane techniki tańca współczesnego, jednak jego nadrzędnym celem jest dobór takich środków wyrazu, które za każdym razem najlepiej odpowiadają treści przedstawienia. Dotychczas zespół zrealizował premiery: *Whatever you wish* (2003), *Obcojęzyczność* (2005) i *Nic* (2007).

Movements Factory zostało założone w 2008 roku przez choreografkę i tancerkę Iwonę Pasińską oraz producenta Marcina Maćkiewicza jako jedna z form działalności Poznańskiego Stowarzyszenia Inicjatyw Teatralnych (PSIT). Działalność grupy opiera się na współpracy z artystami reprezentującymi różnorodne dziedziny sztuki i poprzez to – na realizacji interdyscyplinarnych projektów artystycznych. Dotychczas zespół zrealizował premiery: *Pustynia Pary* (2008), *GRAMY4U* (2009), *SALIGIA. 7 grzechów miejskich* (2009), *Trop* (2009), *Trop: Dance as art* (2010) i *Bodyland* (2010).

Choreografka zespołu, **Iwona Pasińska** ukończyła Państwową Szkołę Baletową w Łodzi, była tancerką Polskiego Teatru Tańca (w tym przez 11 lat jego pierwszą solistką). Obecnie jako doktorantka na wydziale wiedzy o teatrze UAM prowadzi zajęcia dotyczące teorii, krytyki i historii tańca. Jej szczególna sceniczna osobowość została wyróżniona m.in. Medalem im. Leona Wójcikowskiego dla najwybitniejszego polskiego tancerza młodego pokolenia. Poza zespołem Movements Factory realizowała spektakle m.in. w Atelier Polskiego Teatru Tańca (cykl „Gra”), współpracuje w roli choreografa lub dramaturga ruchu również z teatrami dramatycznymi m.in. Teatrem im. Stanisława Ignacego Witkiewicza w Zakopanem, Teatrem Polskim w Poznaniu oraz we Wrocławiu, Teatrem Wybrzeże w Gdańsku, Teatrem Lubuskim w Zielonej Górze czy Teatrem im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy. Ostatnio współpracowała z Claudią Castellucci (Societas Raffaello Sanzio) przy realizacji spektaklu *Le sacre du printemps*, którego producentem była poznańska Fundacja Nuova.

Mikołaj (właśc. Paweł) Mikołajczyk ukończył Państwową Szkołę Baletową w Poznaniu. Pracował we Wrocławskim Teatrze Pantomimy we Wrocławiu, Polskim Teatrze Tańca w Poznaniu, Teatrze Wielkim w Poznaniu, Badisches Staatstheater w Karlsruhe. Przeszedł wszystkie szczeble artystycznej kariery: od adepta do I solisty baletu. W Operze na Zamku w Szczecinie był kierownikiem baletu, który przekształcił w autorski teatr tańca, tj. Teatr DNA – taniec zakodowany genetycznie. Występował na wielu festiwalach w kraju jak i za granicą, współtworzył warsztaty i festiwale tańca. Od kilku lat zajmuje się przede wszystkim tworzeniem choreografii i reżyserii ruchu do spektakli dramatycznych m.in. Mai Kleczewskiej, Małgorzaty Dzięwulskiej, Natalii Korczakowskiej, Piotra Kruszczyńskiego, Grzegorza Jarzyny, Michała Borczucha czy Mikołaja Grabowskiego. Stworzył również własne spektakle, w tym m.in. *Kronika zapowiedzianej śmierci* wg Marqueza w Teatrze Wielkim w Poznaniu (2003), *Waiting* (2006) i *Z tobą chcę oglądać świat* (2008) w ramach projektu „Stary Browar Nowy Taniec” (2006) czy *WSZYSTKO JUTRO, czyli lalki wybawione* na podstawie *Teorematu* Pier Paolo Pasoliniego w Teatrze Dramatycznym w Opolu (2010).

Janusz Orlik ukończył warszawską Ogólnokształcącą Szkołę Baletową im. Romana Turczynowicza. Studiował w Brucknerkonservatorium Linz (Austria). Podczas studiów rozpoczął pracę w zespole młodych tancerzy x.IDA Dance Co. (Austria). Od 2002 roku jest stałym członkiem Vincent Dance Theatre (Sheffield, UK). Występował w produkcjach wielu choreografów, tj. Olga Cobos, Peter Mika, Catherine Guérin, Rebekka Murgi, Nicole Caccivio, Charlotte Vincent, Nigel Charnock. Będąc aktywnym tancerzem, od samego początku swojej kariery artystycznej tworzy również własne prace choreograficzne, które prezentowane są zarówno w Polsce, jak i za granicą. Jest autorem spektakli *Exérese monobloc* (2004), *a bliźniego swego jak siebie samego* powstałego w ramach pierwszej edycji „Solo Projekt” (Stary Browar, Poznań, 2006), *Live on stage* (2008). W 2007 roku wystąpił w spektaklu towarzystwa gimnastycznego *nic*. W 2009 roku wziął udział w spektaklu *Happy* w choreografii Nigela Charnocka, którego był asystentem (Stary Browar, Poznań). W 2010 roku wziął udział w spektaklu *Forces* zespołu Kwaad Bloed. Poza pracą sceniczną prowadzi warsztaty taneczne w placówkach edukacyjnych i szkołach tańca w kraju i za granicą.

Natalia Draganik prowadzi istniejącą od 2001 roku Scenę Tańca Współczesnego przy Młodzieżowym Domu Kultury nr 2. Uczy polskich technik tańca współczesnego, techniki Limona, Marty Graham, releasing, elementów jogi. Ostatnio w swojej pracy wykorzystuje głównie *physical dance*, na którym opiera się także zrealizowana ze wychowankami artystki choreografia *ADHD* (premiera w ramach cyklu „Stary Browar Nowy Taniec” w 2006 roku). W 2009 roku, również w Starym Browarze, zrealizowała swoje pierwsze solo *Manifest*.

Wśród wyróżniających się artystów tworzących własne dzieła choreograficzne należy wymienić ponadto Paulinę Wycichowską, Piotra Chudzickiego, Sławomira Bendrata czy Andrzeja Adamczaka, w większości obecnych lub byłych tancerzy Polskiego Teatru Tańca.

2.4. Taniec ludowy i folklorystyczny

W 2001 roku rozpoczął w Poznaniu działalność Dom Tańca. Twórcą jego idei jest **Jacek Hałas** – akordeonista, lirnik, śpiewak, współzałożyciel i uczestnik wielu zespołów artystycznych odwołujących się w swej pracy do tradycji. Od lat zajmuje się kulturą tradycyjną w jej różnorodnych aspektach: od kolędowania przez muzykę taneczną po warsztaty tańca ludowego. Jest też autorem muzyki do spektakli teatralnych oraz programów edukacyjnych, aktorem i wędrowcem. Organizatorem spotkań, koncertów i seminariów Domu Tańca w latach 2001-2003 było Stowarzyszenie Czas Kultury, a obecnie jest nim Stowarzyszenie „Dom Tańca. Poznań”. Podstawowy nurt działalności związany jest z tańcem korowodowym. Drugim biegunem praktyk poznańskiego Domu Tańca są polskie tańce ludowe. Cykl funkcjonowania Domu Tańca wpisuje się w ludowy kalendarz tradycyjnych świąt i obrzędów. Wokół Poznańskiego Domu Tańca skupiają się muzycy i tancerze eksplorujący archaiczne formy tańca i muzyki tradycyjnej, instrumentów i praktyk wykonawczych.

W Poznaniu funkcjonują także zespoły tańca ludowego i folklorystycznego będące członkami Polskiej Sekcji Międzynarodowej Rady Stowarzyszeń Folklorystycznych, Festiwali i Sztuki Ludowej (CIOFF®): Zespół Tańca Ludowego Politechniki

Poznańskiej „POLIGRODZIANIE”, Zespół Tańca Ludowego Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Zespół Folklorystyczny „Wielkopole” (dawniej „Cepelia-Poznań”) czy Dziecięcy Zespół Folklorystyczny „Cepelia-Poznań”. Ponadto ma tu swoją siedzibę Zespół Pieśni i Tańca „ŁANY” Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Poznań jest też miejscem realizacji Światowego Przeglądu Folklorystyczny „Integracje”.

2.5. Edukacja

W 1951 roku z inicjatywy wybitnej primabaleriny Olgi Sławskiej-Lipczyńskiej oraz wizytatora szkolnictwa artystycznego Zygmunta Dąbrowskiego została w Poznaniu powołana Państwowa Podstawowa Szkoła Choreograficzna (od 1999 roku funkcjonująca pod nazwą **Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa im. Olgi Sławskiej-Lipczyńskiej**). Jej pierwszą siedzibą był budynek Odwachu na Starym Rynku ale już w 1957 roku siedzibę szkoły przeniesiono do odbudowanego na jej potrzeby, zabytkowego kompleksu budynków przy ulicy Gołębiej 8. W 1973 roku z inicjatywy Conrada Drzewieckiego wprowadzono do programu nauczania taniec współczesny (jako do pierwszej szkoły baletowej w Polsce). W 1981 powołano jedyny w kraju wydział estradowy, który działał do roku 1991. W latach 1990-1994 działał tu wzorowany na doświadczeniach Nederlands Danse Theater Polski Teatr Tańca II Szkoła Poznańska (z inicjatywy dyr. artystycznego Liliany Kowalskiej i dyrektor PTT Ewy Wycichowskiej). Dla tej grupy 13 uczniów został stworzony autonomiczny repertuar oparty na technikach współczesnych. Uczniowie zostali włączeni do prac nad bieżącym repertuarem PTT. Obecnie funkcję dyrektora pełni tu Mirosław Różalski a szkoła choćby ze względu na współdzielenie budynku z Polskim Teatrem Tańca, w dalszym ciągu otwiera się na techniki współczesne.

Na Wydziale Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Rytmiki poznańskiej **Akademii Muzycznej im. Ignacego Paderewskiego** funkcjonuje **Katedra Rytmiki i Improwizacji Fortepianowej**, w ramach której podejmowana jest tematyka rytmiki, tańca, choreografii oraz zagadnienia związane z rytmikoterapią. Katedra organizuje także koncerty prezentujące kompozycje ruchowe dzieł muzycznych różnych epok i improwizacje fortepianowe. Jej kierownikiem jest prof. zw. Jerzy Salwarowski.

Na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza od roku akademickiego 2002/2003 powołano nowy kierunek studiów: **wiedza o teatrze**. Obecnie w ramach programu dydaktycznego prowadzone są tu zajęcia (wśród wykładowców m.in. prof. Elżbieta Kalemba Kasprzak, mgr Iwona Pasińska, dr Agnieszka Jelewska-Michaś) z historii, estetyki, teorii i krytyki tańca. Niestety, ze względu na niewystarczającą liczbę chętnych i ograniczenia administracyjne musiano zrezygnować z planu powołania specjalizacji teorii i krytyki tańca.

W formule fundacji funkcjonuje w Poznaniu od 1993 roku **Instytut Choreologii**, którego założycielem i dyrektorem jest prof. Roderyk Lange, wybitny etnolog, antropolog tańca i choreolog. W Instytucie prowadzone są warsztaty choreologiczne oraz Studium Analizy i Notacji Ruchu wg metody Rudolfa von Labana.

Dokonując przeglądu działań edukacyjnych, nie można pominąć także wspomianej już wcześniej działalności **Domu Tańca, Polskiego Teatru Tańca –**

Baletu Poznańskiego i Alternatywnej Akademi Tańca, będącej elementem projektu Stary Browar Nowy Taniec.

2.6. Polska Platforma Tańca i festiwale

Festiwale pełnią szczególną rolę w budowaniu i rozwoju środowiska twórców oraz odbiorców sztuki tańca. Z jednej strony nie bez znaczenia jest ich funkcja polegająca na prezentacji różnorodnych zjawisk i trendów w światowej choreografii, ale najważniejsze wydaje się zakorzenienie festiwali we współpracy z lokalnymi zespołami (poprzez warsztaty, zaangażowanie w produkcje premier i generowanie warunków do współpracy twórców lokalnych i przyjezdnych), co jest elementem większości realizowanych w Poznaniu imprez.

Potwierdzeniem szczególnej pozycji Poznania na tanecznej mapie naszego kraju jest reaktywowana w 2008 roku **Polska Platforma Tańca**, która kontynuuje ideę Polskiej Platformy Tańca „taniec.pl”, która odbyła się w 2003 roku w ramach Międzynarodowego Festiwalu Tańca Współczesnego „Ciało/umysł” w Warszawie. Idea Platformy polega na organizacji tanecznego *showcase* – prezentacji osiągnięć polskiego tańca współczesnego przed publicznością polską i międzynarodową. Organizatorami przeglądu są Centrum Kultury „Zamek” oraz Art Stations Foundation. Podczas pierwszej poznańskiej edycji zaprezentowano 14 wyselekcjonowanych spektakli, natomiast w 2010 roku jury spośród ponad 60 zgłoszonych projektów, wybrało ostatecznie 13 produkcji. Nierozzerwalnym elementem Platformy są także debaty, warsztaty, improwizacje i inne formy refleksji nad stanem polskiego tańca.

Międzynarodowy Festiwal Teatrów Tańca funkcjonuje od 2004 roku jako dopełnienie Międzynarodowych Warsztatów Tańca Współczesnego. Jego organizatorem jest Polski Teatr Tańca. Podczas festiwalu prezentowane są spektakle PTT (także te wyprodukowane w ramach Atelier) oraz przedstawienia polskich zespołów a program każdorazowo dopełnia kilka prezentacji zagranicznych. Wśród artystów goszczących na festiwalu byli m.in. Karine Saporta, Compagnie Trajectoire, Dance Theatre Aura, Yossi Berg czy Compagnie La Baraka.

Poznańska Wiosna Baletowa to organizowany od 8 lat w Teatrze Wielkim w Poznaniu jeden z najważniejszych w Polsce przeglądów baletowych. W ramach festiwalu każdorazowo prezentowane są wybrane pozycje z repertuaru baletowego Teatru Wielkiego (często premiery), a także premiery Polskiego Teatru Tańca oraz zaproszone produkcje uznanych zespołów i choreografów, wśród których można wymienić m.in. Compañia Antonio Gades, Complexions Contemporary Ballet, Emanuel Gat Dance, Ballet Flamenco de Andalucia.

Festiwal Wiosny od 2006 roku przygląda się zmaganiom polskich i zagranicznych artystów ze *Świętem wiosny* Igora Strawińskiego i legenda choreografii Wacława Niżyńskiego. Jego organizatorem jest Fundacja Nuova. Z jednodniowego wydarzenia przekształcił się z czasem w kilkudniowe spotkanie nie tylko z muzyką i tańcem, ale i sztukami wizualnymi. W poprzednich latach swoje odczytania *Święta wiosny* prezentowali między innymi Klaus Obermaier i Ars Electronica Futurelab, Emmanuel Gat, Xavier Le Roy, Sylvie Guillermaine, Daniel Léveillé czy Raimund Hoghe. Ostatnia edycja pokazała zaś dalsze możliwości rozwoju festiwalu poprzez jego

zaangażowanie w międzynarodowe koprodukcje – głównym wydarzeniem festiwalu był spektakl *Le sacre du printemps* Claudii Castellucci / Societas Raffaello Sanzio.

Niepodważalną rolę w inspirowaniu lokalnego środowiska tanecznego ma także Międzynarodowy Festiwal Teatralny Malta (od roku 2010 funkcjonujący pod nazwą **Malta Festival Poznań**). To w ramach Malty odbywało się większość poznańskich prezentacji projektu Trans Danse Europe. Szczególną rolę taniec pełni jednak na festiwalu od roku 2006, kiedy wprowadzono podział na nurty programowe i jednym z nich stał się właśnie nurt taneczny, realizowany przede wszystkim przez Art Stations Foundation jako program „Stary Browar Nowy Taniec na Malcie”. W jego ramach gościli na festiwalu m.in. Anoukvandijk DC, Simone Aughterlony, Boris Charmatz, Xavier Le Roy, Jonathan Burrows, Willi Dorner, Eszter Salomon, Ivo Dimchev czy Raimund Hoghe. Ponadto w związku z edycją Festiwalu poświęconą Flamandom w 2010 roku na Malcie występowali m.in. Jan Fabre, Alain Platel, Kwaad Blood czy Needcompany.

3. Infrastruktura

Teatr Wielki w Poznaniu posiada własną siedzibę z dużą sceną o wymiarach 20 m x 15,2 m i widownią na 880 miejsc. Zespół baletu prezentuje co najmniej kilka spektakli w miesiącu, a podczas prób korzysta głównie z Malarni, którą, co prawda, trudno uznać za profesjonalną przestrzeń do prób, jednak nie zmienia to faktu, że infrastruktura Teatru Wielkiego stawia jego zespół baletowy w najbardziej komfortowej sytuacji wśród funkcjonujących w Poznaniu zespołów tańca.

Teatr Muzyczny w Poznaniu korzysta obecnie z wynajmowanej sceny o wymiarach 6,24 m x 6,30 m z widownią na 346 miejsc, która narzuca znaczne ograniczenia realizacyjne. Sytuacja ta jednak ma ulec istotnej zmianie, ponieważ obecnie miasto realizuje remont budynku dawnego Kina Olimpia, które ma być nową siedzibą teatru o znacznie większych możliwościach insceniacyjnych.

Polski Teatr Tańca – Balet Poznański od początku swojego funkcjonowania nie posiada własnej siedziby pozwalającej na prezentacje spektakli. Wynajmuje część powierzchni Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej, gdzie mieści się zaplecze administracyjne teatru, sale prób oraz mała scena studyjna. Sytuację tą częściowo usprawiedliwia objazdowy charakter zespołu. Przy prezentacji spektakli w Poznaniu zespół od 2010 roku korzysta na podstawie stałej umowy (związanej z dofinansowaniem budowy sali przez Organizatora Teatru) z Auli Artis. Wynajmuje także inne sale, m.in. Teatru Wielkiego, Teatru 8 Dnia, a epizodycznie – Międzynarodowych Targów Poznańskich, Teatru Polskiego i Muzeum Narodowego. Występuje również w plenerze. Mimo wielu zabiegów dyrektor Ewy Wycichowskiej (przyjmujących czasami także formę happeningów i protestów) w najbliższych latach nie należy spodziewać się zmiany tej sytuacji, gdyż, ani Urząd Miasta ani Urząd Marszałkowski nie uwzględniły tego rodzaju inwestycji w swoich wieloletnich planach inwestycyjnych.

Art Stations Foundation realizująca projekt Stary Browar Nowy Taniec ma do swojej dyspozycji nowoczesne Studio o wymiarach 30 m x 16 m, jednak jego ograniczeniem jest wysokość sali mierząca maksymalnie 4 m. Sala jest

przystosowana do prezentacji tańca, wyposażona w regulowaną instalację elektryczną, oświetlenie, nagłośnienie i mobilną widownię. Ponadto Art Stations Foundation przy okazji realizacji projektów specjalnych korzysta także z innych przestrzeni Centrum Sztuki i Biznesu Stary Browar.

Aula Artis zlokalizowana jest w nowym budynku należącym do prywatnej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu. Ukończono ją w 2010 roku. Jest nowoczesnym obiektem zaprojektowanym z myślą o wystawianiu spektakli teatralnych, organizacji koncertów, seansów filmowych oraz realizacji wykładów i sympozjów. Scena ma wymiary 12 m x 11 m. Widownia w standardowym ustawieniu może pomieścić 467 widzów. Ta liczba może być powiększona o ok. 180 miejsc, dzięki elementom widowni mobilnej i dodatkowym miejscom siedzącym ustawianym na proscenium. Z przestrzeni tej na podstawie wspomnianej już umowy korzysta w określonym zakresie Polski Teatr Tańca a ponadto w świetle regulacji związanych z dotacją Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przez 5 lat sala nie może być komercyjnie wynajmowana, co znacząco ułatwia dostęp dla wielu inicjatyw artystycznych.

CK „Zamek” wielokrotnie użyczał swoich przestrzeni na rzecz tańca na zasadach wynajmu lub udostępnienia w ramach umowy partnerskiej lub też realizował własne prezentacje tańca, choćby jako polski członek Trans Danse Europe. Obecnie duża część kompleksu (w tym Sala Wielka) jest poddawana gruntownemu remontowi i modernizacji. Dzięki temu od 2012 roku ta miejska instytucja kultury dysponować będzie trzema nowoczesnymi salami o różnej wielkości, możliwymi do wykorzystania także na potrzeby tańca.

Poza wspomnianą infrastrukturą epizodycznie na potrzeby projektów tanecznych swoje przestrzenie wynajmują także Teatr Polski, Teatr 8 Dnia czy Międzynarodowe Targi Poznańskie.

4. Wnioski i rekomendacje dla rozwoju regionalnego

Poznań jest dziś z pewnością – obok Warszawy, Gdańska i Górnego Śląska – jednym z najważniejszych ośrodków tańca w Polsce. Ma swoje bogate tradycje i szybko rozwijające się nowe inicjatywy. W Poznaniu powstał jeden z pierwszych w Polsce stałych zespołów baletowych: balet Teatru Wielkiego. Tutaj właśnie w 1973 roku powstał i nieprzerwanie pracuje pierwszy polski zawodowy zespół tańca współczesnego: Polski Teatr Tańca – Balet Poznański a od 2004 roku w Starym Browarze działa pierwsza polska całoroczna scena tańca – program „Stary Browar Nowy Taniec”. W Poznaniu od 1951 roku działa szkoła baletowa, która jako pierwsza w Polsce wprowadziła do programu nauczania taniec współczesny i otworzyła wydział estradowy. Edukacja baletowa zyskuje mocne uzupełnienie w postaci kształcenia prowadzonego przez Polski Teatr Tańca i w ramach Alternatywnej Akademii Tańca realizowanej przez Art Stations Foundation. Zaplecze merytoryczne buduje także wiedza o teatrze UAM, Akademia Muzyczna oraz Instytut Choreologii. Dość dobra sytuacja współistnienia edukacji tanecznej, różnorodnego środowiska zespołów zawodowych i tancerzy skupionych wokół projektu „Stary Browar Nowy Taniec” (istotnie pobudzającego również wymianę międzynarodową i mobilność artystów) oraz bogata oferta festiwalowa – która nie tylko pełni funkcję okna na świat, ale często także stymuluje współpracę i produkcje spektakli – stanowią dobry

punkt wyjścia do dalszego rozwoju. W tym kontekście słabe wydaje się środowisko niezależne, które ze względu na brak miejsc do pracy oraz brak wsparcia finansowego ze strony Urzędu Miasta ma ograniczone szanse na rozwój. Wyraźny jest brak polityki kulturalnej miasta wobec tańca. Mimo umieszczenia tańca współczesnego w karcie „Kulturalny Poznań” stanowiącej element Strategii Rozwoju Poznań 2030, miasto tylko epizodycznie wspiera inicjatywy taneczne, pozostawiając tą rolę Urzędowi Marszałkowskiemu i prywatnej Art Stations Foundation, która poza funduszem pochodzącym z komercyjnej działalności Starego Browaru, środki na swoją działalność pozyskuje z wielu źródeł zewnętrznych, m.in. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz środków, fundacji i instytutów europejskich.

Mimo funkcjonowania kilku instytucji o odpowiednio przystosowanych scenach, wyraźne są braki w infrastrukturze dostępnej dla tańca, szczególnie pod kątem możliwości prowadzenia prób i produkcji nowych spektakli, co wymagałoby od tych instytucji rezygnacji z części własnej działalności. Szansą na zmianę tej sytuacji wydaje się trwająca obecnie modernizacja części CK Zamek oraz będące cały czas w fazie koncepcji Centrum Nova Gazownia. Konieczne wydaje się zwrócenie uwagi Urzędu Miasta na potencjał tkwiący w poznańskim środowisku tanecznym oraz możliwości jego dalszego rozwoju. Pewną szansą wydaje się utworzone niedawno Centrum Choreograficzne przy Polskim Teatrze Tańca, które pod warunkiem nawiązania współpracy z innymi lokalnymi inicjatywami tanecznymi mogłoby pełnić funkcję ośrodka wspierającego rozwój lokalny.